

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ

ORGANIZATIONAL FORMS OF INTERACTION OF PREVENTIVE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AND OTHER SUBJECTS OF CRIME PREVENTION

Демський Н.В., ад'юнкт кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

Львівський державний університет внутрішніх справ

У науковій статті досліджено та розкрито зміст організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України та інших суб'єктів профілактики правопорушень.

Зазначено, що основу взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень, яка в процесі діяльності даних підрозділів розкривається через застосування управлінських форм, закладено на рівні нормативно-правових актів. Уточнено, що взаємодія підрозділів превентивної діяльності з іншими суб'єктами профілактики правопорушень найчастіше відбувається за допомогою організаційних форм управління. Адже організаційна форма дає можливість створити найбільш доцільний порядок забезпечення прав і свобод людини та громадянина, приводити у відповідність умовам, що динамічно змінюються, підтримувати і вдосконалювати його.

Запропоновано для здійснення якісного аналізу організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України згрупувати вказані форми взаємодії відповідно до стадій та етапів управлінського процесу. Зокрема, до організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції та інших суб'єктів профілактики правопорушень необхідно віднести: узгоджене планування профілактичних заходів; реалізацію узгоджених профілактичних заходів; обмін інформацією, що має профілактичне значення.

Також вказано, що для ефективної взаємодії суб'єктів профілактики правопорушень необхідно щорічно затверджувати обласну Програму, яка би передбачала спільні, скоординовані заходи, спрямовані на запобігання правопорушень. Для покращення результативності профілактичних заходів, які проводять підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, доцільно створити Типовий план організації та проведення заходів профілактики правопорушень. Доведено, що необхідною формою взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України та інших суб'єктів профілактики правопорушень є обмін інформацією про причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень.

Ключові слова: взаємодія, організаційні форми взаємодії, підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, суб'єкти профілактики правопорушень.

The scientific article examines and reveals the content of organizational forms of interaction between the units of preventive activities of the National Police of Ukraine and other subjects of crime prevention.

It is noted that the basis for the interaction of preventive units of the National Police of Ukraine with other subjects of crime prevention, which in the process of activities of these units is revealed through the use of management forms, is laid at the legal act regulations level. It is specified that the interaction of preventive units with other subjects of crime prevention often takes place through organizational forms of management. After all, the organizational form makes it possible to create the most appropriate procedure for ensuring the rights and freedoms of human and citizen, to bring it into line with dynamically changing conditions, to maintain and improve it.

It is proposed to group these interaction forms according to the management process stages and phases for the implementation of a qualitative analysis of organizational forms of interaction of preventive activities units of the National Police of Ukraine. In particular, the organizational forms of interaction between the units of preventive activities of the National Police and other subjects of crime prevention should include: coordinated planning of preventive measures; implementation of agreed preventive measures; exchange of preventive importance information.

It is also stated that it is necessary to annually approve the regional Program, which would provide for joint, coordinated measures aimed at crime prevention for the effective interaction of the subjects of crime prevention. It is advisable to create a Model Plan for the organization and implementation of crime prevention measures to improve the effectiveness of preventive measures carried out by preventive units of the National Police of Ukraine. It is proved that the necessary form of interaction between the units of preventive activities of the National Police of Ukraine and other subjects of crime prevention is the exchange of information about the causes and conditions that contribute to the commission of offenses.

Key words: interaction, organizational forms of interaction, subdivisions of preventive activity of the National Police of Ukraine, subjects of crime prevention.

Актуальність теми. Створення в процесі реформування Національної поліції України підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України зумовлює вивчення та аналіз їхніх напрямів роботи. Під час виконання основних завдань підрозділи превентивної діяльності взаємодіють із різними суб'єктами профілактики правопорушень. Взаємодія, яка передбачає планування та реалізацію спільних профілактичних заходів, сприяє ефективному їх вирішенню. Під час аналізу взаємодії даних суб'єктів профілактики правопорушень виникає необхідність дослідити організаційні форми взаємодії, які використовують у своїй діяльності підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України.

Аналіз останніх публікацій. Питанню взаємодії підрозділів Національної поліції України з іншими

суб'єктами профілактики правопорушень присвятили свої праці багато науковців. Так, особливості взаємодії підрозділів Національної поліції України розглядали такі вчені, як О.М. Бандурка, О.С. Дніпров, А.В. Комзюк, А.М. Ключко, О.В. Кузьменко, Н.В. Лебедева, Т.П. Мінка, О.Ю. Процких, У.В. Рамазанова, В.В. Чумак, К.В. Яровий та інші. Дослідження поняття та змісту форм взаємодії підрозділів Національної поліції України були предметом вивчення В.Ю. Кікінчука, О.В. Кожухаря, С.Г. Поволоцької, О.В. Наскалова, Т.Я. Назар, Н.Б. Шамрука, Н.О. Ярмиша, а також інших учених. Однак ґрунтовне висвітлення особливостей організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України в теоретико-правових дослідженнях недостатнє.

Метою статті є здійснення аналізу організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України та інших суб'єктів профілактики правопорушень шляхом дослідження нормативно-правових актів та праць учених, які вивчали дану тематику.

Підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, забезпечуючи публічну безпеку дорожнього руху, організацію роботи дозвільної системи, превентивну та профілактичну діяльність, запобігання та припинення насильства в сім'ї, тісно співпрацюють з іншими суб'єктами профілактики правопорушень. Зокрема, на законодавчому рівні передбачена взаємодія поліції з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та з населенням на засадах партнерства [1].

Відповідно до Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України [2] взаємодія підрозділів превентивної діяльності відбувається з іншими структурними підрозділами Національної поліції, Міністерством внутрішніх справ, іншими правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної діяльності. Детальніше особливості взаємодії розкриваються в підзаконних нормативно-правових актах, які регулюють діяльність окремих підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. Зокрема, зміст взаємодії підрозділів превентивної діяльності розкрито в Положенні про Департамент патрульної поліції [3], де зазначено, що взаємодія підрозділів патрульної поліції з іншими органами (підрозділами) поліції, Міністерством внутрішніх справ України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із підтриманням публічної безпеки і порядку, забезпеченням безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави. Крім того, патрульна поліція взаємодіє з населенням і громадськими формуваннями з метою охорони публічного порядку. Взаємодія з іншими суб'єктами профілактики правопорушень виступає одним із принципів діяльності дільничних офіцерів поліції. Так, в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції [4] передбачено взаємодію дільничних офіцерів поліції з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням і утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку; з групами реагування патрульної поліції щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та/або перебувають на превентивних обліках поліції; з дільничними інспекторами прикордонної служби в межах контрольованих прикордонних районів щодо проведення превентивних заходів із протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні; зі службою у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій у межах заходів щодо встановлення особи дитини, місця її проживання, відомостей про батьків або осіб, які їх замінюють, інших родичів, місця їх проживання (перебування) у разі надходження повідомлення про дитину, яка залишилась без батьківського піклування. Отже, на рівні нормативно-правових актів закладено основу взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень, яка в процесі діяльності даних підрозділів розкривається через застосування управлінських форм.

У наукових дослідженнях взаємодію вважають універсальною філософською категорією, яка вивчається та використовується вченими всіх галузей науки, тому існують різні підходи її розуміння та визначення. Загальне трактування поняття дає тлумачний словник, в якому зазначено, що взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами в дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [5, с. 188]. У працях учених знаходимо їх бачення особливостей взаємодії між різними суб'єктами превентивної діяльності. Зокрема, взаємодію суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень деякі вчені-адміністративисти розуміють як управлінський процес, який полягає в діяльності кількох (не менше двох) суб'єктів профілактики, що впливають один на одного та на об'єкт засобами і методами, що властиві кожному учаснику, для досягнення спільної профілактичної мети [6, с. 369].

Взаємодія підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень найчастіше відбувається за допомогою організаційних форм управління, до яких відносять організаційні дії та матеріально-технічні операції. Ці форми мають більш допоміжний характер, оскільки можуть виступати як наслідком правової, так і передувати їй, а також створювати необхідні умови для здійснення дій, які мають юридичну форму. Вид конкретної форми визначається характером дій суб'єктів діяльності, що виконують покладені на них завдання та функції [7, с. 42]. Організаційна форма взаємодії суб'єктів, на думку, О.В. Наскалова, полягає в обміні інформацією, проведенні спільного аналізу, вивченні та оцінюванні оперативної обстановки, проведенні спільних нарад, розробці спільних планів з розподілом ролей та функцій, спільному опрацюванні та оцінюванні наслідків проведених спільних заходів з метою вдосконалення подальшої взаємодії [8, с. 177]. Т.Я. Назар зазначає, що організаційні форми взаємодії носять організаційний характер і передбачають вчинення спільних організаційних дій суб'єктами профілактики правопорушень [9, с. 163]. Організаційна форма дає можливість створити найбільш доцільний порядок забезпечення прав і свобод людини та громадянина, приводити у відповідність умовам, що динамічно змінюються, підтримувати і вдосконалювати його.

На нашу думку, для практичного застосування у профілактичній діяльності організаційні форми взаємодії слід згрупувати відповідно до стадій та етапів управлінського процесу. Зокрема, до організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції та інших суб'єктів профілактики правопорушень необхідно віднести:

- а) узгоджене планування профілактичних заходів;
- б) реалізацію узгоджених профілактичних заходів;
- в) обмін інформацією, що має профілактичне значення.

Планування профілактичних заходів – одна з найбільш характерних ознак цілеспрямованості зусиль усіх взаємодіючих суб'єктів профілактики правопорушень, управління ними. Створення узгоджених планів дій відбувається, як правило, шляхом спільної участі в проведенні нарад, засідань, «круглих столів».

Так, в Інструкції про порядок взаємодії органів Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час виконання завдань у межах зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення зазначено, що з метою узгодження планування профілактичних заходів між даними суб'єктами відбувається проведення спільних нарад з питань запобігання та протидії порушенням законодавства на державному кордоні та в межах контрольованих прикордонних районів [10]. Одним із пріоритетних напрямів роботи підрозділів превентивної діяльності є проведення заходів із профілактики правопорушень серед дітей. Так, спеціалісти підрозділу ювенальної превенції та центру соціальних служб для

сім'ї, дітей та молоді взяли участь у нараді, основними питаннями якої були профілактика правопорушень серед дітей та розроблення заходів міської програми «Профілактика правопорушень серед дітей на території м. Новогродівка на 2019–2020 роки» [11].

Планування профілактичних заходів відображається в локальних актах, зокрема в Комплексній програмі покращення координації та повсякденної (оперативної) діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку на території Хмельницької області на 2016–2020 роки, з метою налагодження співпраці на постійній основі працівниками управління превентивної діяльності ГУНП в області здійснювалися виїзди до територіальних підрозділів поліції, під час яких проводилися розширені наради, конференції, «круглі столи» за участю працівників поліції та членів громадських формувань з охорони громадського порядку [12]. Крім того, спеціалісти підрозділів превентивної діяльності виступають співрозробниками таких Програм, що передбачає узгоджене планування заходів щодо профілактики правопорушень.

На нашу думку, для ефективної взаємодії суб'єктів профілактики правопорушень необхідно щорічно затверджувати обласну Програму, яка би передбачала спільні, скоординовані заходи, спрямовані на запобігання правопорушень.

Реалізація підрозділами превентивної діяльності Національної поліції узгоджених профілактичних заходів відбувається відповідно до затверджених планів та програм. Так, згідно з Інформацією про стан виконання впродовж I півріччя 2019 року міської цільової комплексної програми профілактики та протидії злочинності в місті Києві «Безпечна столиця» на 2019–2021 роки підрозділами ГУНП у м. Києві проведено 220 інформаційно-просвітницьких заходів з питань правової освіти, попередження та вжиття превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень. Також працівниками Управління патрульної поліції в м. Києві Департаменту патрульної поліції проведено 42 шкільних заходи, 1534 заняття у навчальних закладах, якими було охоплено 44 269 дітей, 155 профілактичних бесід, 83 зустрічі з батьками та 177 – з адміністраціями навчальних закладів [13]. Крім того, підрозділи превентивної діяльності проводять профілактичні заходи, взаємодіючи з громадськими організаціями. Так, підрозділи превентивної діяльності спільно з Українським Центром Порозуміння організували конференцію «Профілактика правопорушень серед дітей та молоді: співпраця поліції та громади заради безпеки». Також працівниками підрозділів превентивної діяльності спільно з органами місцевого самоврядування забезпечувалось ведення обліків житлових приміщень, де проживають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, з метою недопущення фактів незаконного продажу житла таких дітей, а також своєчасного реагування на випадки шахрайських дій та незаконного відчуження вищевказаних житлових приміщень [13].

На нашу думку, покращило б результативність профілактичних заходів, які проводять підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, створення Типового плану організації та проведення заходів профілактики правопорушень.

Обмін інформацією є важливою формою взаємодії суб'єктів профілактики правопорушень. Так, у своїх працях учені виділяють різні форми взаємодії в управлінській діяльності. Вивчаючи питання інформаційної взаємодії Національної поліції України з органами публічної влади та громадськістю, О.Ю. Процьких пропонує об'єднати існуючі форми інформаційної взаємодії в умовні блоки: обмін інформацією; спільний аналіз інформації; розроблення і проведення в межах своєї компетенції спільних заходів щодо забезпечення надійного захисту інформації; проведення в межах своєї компетенції спільних заходів з удосконалення діяльності щодо пошуку необхідної інформації [14, с. 54]. Важливість інформаційної взаємодії підтверджується нормами Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, в якому передбачено, що дані підрозділи здійснюють обмін інформацією з органами і підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, міністерствами, органами влади, іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями [2]. Отже, необхідною формою взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України та інших суб'єктів профілактики правопорушень є обмін інформацією про причини і умови, що сприяють учиненню правопорушень.

Висновки. Отже, підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, взаємодіючи з іншими суб'єктами профілактики правопорушень, використовують організаційні форми взаємодії. Для практичного застосування у профілактичній діяльності організаційні форми взаємодії слід згрупувати відповідно до стадій та етапів управлінського процесу, зокрема, до них слід віднести: а) узгоджене планування профілактичних заходів; б) реалізацію узгоджених профілактичних заходів; в) обмін інформацією, що має профілактичне значення. Кожен етап взаємодії характерний своїми особливостями. Важливою умовою ефективної взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень є щорічне затвердження обласної Програми, яка би передбачала спільні, скоординовані заходи, спрямовані на запобігання правопорушень. Також сприяло б результативності профілактичних заходів, які проводять підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України, створення Типового плану організації та проведення заходів профілактики правопорушень. Крім того, вагому роль у взаємодії даних суб'єктів відіграє обмін інформацією про причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень.

Також, на нашу думку, необхідно на нормативно-правовому рівні закріпити механізм застосування організаційних форм взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про затвердження Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : наказ Голови Національної поліції України від 27.11.2015 р. № 123.
3. Положення про Департамент патрульної поліції : наказ Національної поліції України від 03.09.2019 р. № 887. URL: http://patrol.police.gov.ua/wp-content/uploads/2016/03/n594-polozhennya-pro-dpp_compressed.pdf
4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
5. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. Київ : Аконті, 2001. Т. 1. 928 с.
6. Адміністративна діяльність : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / М.В. Ковалів та ін. Київ : Правова єдність, 2009. 432 с.

7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Загальна частина : навчальний посібник / В.В. Серета, та ін. ; Львів : ЛьвДУВС, 2015. 512 с.
8. Наскалов О.В. Деякі аспекти взаємодії підрозділів Національної поліції України під час розслідування злочинів, пов'язаних із вибухами. *Наука і правоохорона*. 2016. № 4 (34). С. 175–181.
9. Назар Т.Я. Форми взаємодії підрозділів молодіжної превенції у профілактиці правопорушень. *Форум права*. 2015. № 5. С. 160–165.
10. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії органів Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час виконання завдань у межах зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.04.2019 р. № 251. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-19#Text>
11. Покровський відділ поліції. Головна. Новини : Селидівські поліцейські взяли участь у нараді міської служби у справах дітей м. Новогродівка 25.01.2019 р. URL: <http://pokrovsk-police.dn.ua/news/view/6542>
12. Комплексна програма покращення координації та повсякденної (оперативної) діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку на території Хмельницької області на 2016-2020 роки. URL: file:///C:/Users/lenovo/Downloads/07060416_dod.pdf
13. Інформація про стан виконання упродовж I півріччя 2019 року міської цільової комплексної програми профілактики та протидії злочинності в місті Києві «Безпечна столиця» на 2019–2021 роки. URL: <https://kyivcity.gov.ua/img/item/general/4066.pdf>
14. Процих О.Ю. Інформаційна взаємодія Національної поліції України з органами публічної влади та громадськістю. *Право і безпека*. 2015. № 4 (59). С. 50–55.